

Hradec Králové a jeho předměstí na počátku XV. století - topografická rekonstrukce

Historie Hradecké pevnosti

Po ztrátě Kladska a většiny Slezska, které po prohraných slezských válkách anektovalo Prusko, bylo nezbytné nahradit ztracené kladské a slezské pevnosti, chránící do té doby rakouskou severní hranici. V českých zemích byly proto vybudovány bastionové pevnosti: Hradec Králové, Josefov, Terezín, Olomouc a Praha.

Roku 1766 byla zahájena stavba bastionové pevnosti Hradec Králové. Původní historické centrum s hradbami bylo obeháno pevností. V prostoru mezi historickým jádrem a pevnostními hradbami byly vybudovány pěchotní a jezdecké kasárna, které se dochovaly do dnešních dnů.

Vnitřní obvod opevnění tvořilo osm pětiúhelníkových **bastionů** spojených kurtinami a chráněných bud' přímo některou z řek, nebo příkopem. Tvar bastionu umožňuje boční palbou pokrýt hradební zdi a další bastiony. V bastionu byla koncentrována pevnostní děla.

Střední linie obrany se skládala z osmi trojúhelníkových **ravelinů** a dvou **lunet**. Vnější linii tvořila jako obvykle krytá cesta za příkopem. Lunety jsou samostatné uzavřené pevnostní objekty.

Veškeré fortifikační prvky byly vybudovány pouze v zemním provedení, teprve po roce 1779 bylo přikročeno k jejich cihelnému opláštění a doplnění o další obranné objekty. Na čtyřech bastionech byly do roku 1789 postaveny kasematové kavalíry. **Kavalír** je uzavřený pětiúhelníkový objekt uvnitř bastionu, který zvyšuje jeho obranu. Při následném zlepšování obrany pevnosti byly vystavěny kryté cesty a traverzy a do předpolí byly předsunuty tři samostatné lunety – flošny. (z fr. flèche - šíp, střela), umožňující mimo jiné i boční postřelování přístupových hrází. Do dnešní doby se z flošen zachoval pouze vnitřní kasametový objekt. Vnější části flošen byly zbořeny.

Důležitým prvkem opevnění byl systém stavidel, umožňující zaplavit celé předpolí pevnosti vodou Labe a Orlice. Díky možnosti zaplavení celého předpolí pevnosti nebylo třeba budovat minové galerie.

Vstup do pevnosti umožňovaly tři brány (Pražská na západě, Slezská na východě, Moravská na jihu) a pět poteren.

Roku 1778 vypukla další válka s Pruskem (1778-1779), v jejímž průběhu se však pruská armáda k Hradci Králové vůbec nedostala, protože ji zastavila rakouská provizorní polní opevnění u Jaroměře.

K jedinému bojovému využití pevnosti Hradec Králové tak došlo až roku 1866, kdy přes ni po prohrané bitvě u nedaleké Sadové ustupovala část poražených jednotek rakouské armády.

Vzhledem k tomu, že průběh války v roce 1866 definitivně prokázal neúčinnost nákladných bastionových pevností ve věku početných masových armád, byla pevnost Hradec Králové císařským výnosem z 18. dubna 1884 zrušena. Do 20. let 20. století byla její opevnění až na nepatrné zbytky zbořena.

